

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ORTAK VE SINIR AŞAN NEHİRLERİMİZE ETKİLERİ VE KOMŞU ÜLKELERİMİZLE OLUŞTURULAN ANLAŞMAZLIKLAR

Necdet Türk^a, Özge Türk^b

*^aDokuz Eylül Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, Tınaztepe
Yerleşkesi 35397, Buca, İzmir*

*^bUniversité de Genève, Faculté de Droit, 24 rue du Général-Dufour
CH - 1211 Genève 4, Suisse*

(necdet.turk@deu.edu.tr)

ÖZ

Su önemli bir doğal kaynağımızdır. Osmanlı döneminde ülke sınırlarımız daha geniş alana yayılmaktaydı ve nehirlerimizin hemen hepsi ülkemiz sınırları içinde kalıyordu. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanı ile sınırlarımızın küçülmesinden dolayı bazı nehirlerimiz sınır aşan ve/veya ortak sınır oluşturur hale gelmiştir. Bu durum politik olarak bu tür nehirlerimizin sularının komşularımızla ortak kullanım durumunu oluşturmuştur. Son yıllarda, nehirlerimiz üzerinde enerji üretmek, erozyonu kontrol etmek ve sulama amacıyla çok sayıda baraj ve gölet yapılmaktadır. Zaman zaman oluşan kuraklık veya aşırı yağış gibi iklim değişiklikleri, nehirler üzerine inşaa edilen barajların önemini ortaya koymaktadır. 2013 yılında oluşan kuraklık ülkemize Bulgaristan'dan parayla su almak zorunda bırakılırken, diğer yönden aşırı yağışlar olduğunda, Bulgaristan'daki barajlardan fazla suyun bırakılması özellikle Edirne ve yöresinde sel ve taşkınlara sebep olmaktadır.

Sularımız sadece nehirlerle değil aynı zamanda güney sınırlarımız boyunca olduğu gibi Mezopotamya Ovası'na yeraltından da sınır dışına akmaktadır. Ülkemiz sınırları dışına çıkan yeraltı suyunun miktarı tam olarak bilinmemektedir. Güney sınırlarımız güvenlik dolayısıyla geçmişte mayınlanmış bulunmakta, dolayısıyla bu alanda kapsamlı su ve petrol arama imkanı olmamıştır. Diğer yönden, güney komşularımızca herhangi bir bedel ödemediği son yıllarda yapılan uluslararası bilimsel toplantılar ve konvansiyonlarda alınan kararlar çerçevesinde geliştirilmeye çalışılan eşit su paylaşımı kavramı ışığında kendilerine yeterli su bırakılması için öneriler ve talepler yapılmaktadır.

Hükümetlerimiz 1911 yılından zamanımıza kadar geçen zamanda su konusunda oluşturulan uluslararası konvansiyon ve benzeri uluslararası yasalara imza koymamıştır. Komşularımızla su konusunda yapılan ikili, üçlü görüşmelerle sorunlara çözüm üretilmeye çalışılmıştır.

Bu tebliğde nehirlerimizin uluslararası hukuk ışığında değerlendirilmesi yapılacak ve ilerde Avrupa Birliği üyesi olma durumu dikkate alınarak özellikle Avrupa Birliğince sınır oluşturan ve sınır ötesi nehirlerle ilgili yapılan öneriler açıklanacak ve ayrıca Fırat ve Dicle havzasından yeraltından sınır ötesine akmakta olan suların da önemi vurgulanacaktır. Ayrıca, ülkemizden serbestçe bırakılacak suların karşılığında petrol gibi yeraltı kaynaklarınca ödenmesi tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, sınıraşan, nehir, Fırat, Dicle

INFLUENCE OF CLIMATE CHANGE ON THE COMMON AND TRANSBOUNDARY RIVERS AND RISING CONFLICTS WITH OUR NEIGHBOURING COUNTRIES

Necdet Türk^a, Özge Türk^b

^aDokuz Eylül Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, Tınaztepe Yerleşkesi 35397, Buca, İzmir

^bUniversité de Genève, Faculté de droit, 24 rue du Général-Dufour
CH - 1211 Genève 4, Suisse
(necdet.turk@deu.edu.tr)

ABSTRACT

Water is an important natural resource for us. During the Ottoman era, almost all our rivers were constrained within our boundaries. After declaration of the Turkish Republic's independence, due to shortening of the boundaries of our country, some of our rivers became common and/or transboundary. This situation created politically common use of the waters of our rivers with our neighbours. In the recent years, numerous dams and ponds have been built on our rivers for energy production, erosion control and irrigation purposes. Climatic changes, such as drought or heavy rain occurring sporadically, has justified the importance of building dams on rivers. While our country had to pay Bulgaria for water during the drought in 2013, releasing of excess water from the dams in Bulgaria during the heavy rains caused flooding around Edirne and its surroundings.

Water is not only carried by rivers, but at the same time it flows underground along our southern boundaries to the plain of Mesopotamia. It is not exactly known how much groundwater flows along our boundaries. Our southern boundaries has been mined in the past. This stopped the water and petroleum exploration in this area. On the other hand, our southern neighbours has made request and demand for sufficient amount of water in the light of equal water sharing concept developed by the internationally organized conferences and/or bodies suggestions.

Our government has not signed any international conventions and/or agreements on water since 1911. Conflicts with our neighbours have been overcome by conducting meetings with neighbours in 2 or 3 parties.

In this presentation, our rivers will be evaluated in the light of international law, and taking into consideration the fact that Turkey will be a member of Europe. Member of community in European Union's recommendation on transboundary rivers will be explained and additionally, the importance of the groundwater flow from the Fırat and Dicle basins will be emphasized. Additionally, that the freely released water from our country should be paid for by petroleum and other underground resources will be discussed.

Keywords: Climate change, transboundary, river, Fırat, Dicle